

ENVIRONMENTAL ECONOMICS AND MODERN ENVIRONMENTAL ISSUES

**Mykhailo Barskyi, Postgraduate Student,
Assistant at the Department of Environmental Monitoring,
Geoinformation and Aerospace Technologies
National Aviation University
Kyiv, Ukraine**

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-296-8-37>

GLOBAL ECONOMY. ENVIRONMENTAL AND REPUTATIONAL RISKS IN GLOBAL SUPPLY CHAINS

ГЛОБАЛЬНА ЕКОНОМІКА. ЕКОЛОГІЧНІ ТА РЕПУТАЦІЙНІ РИЗИКИ У ГЛОБАЛЬНИХ ЛАНЦЮГАХ ПОСТАЧАННЯ

Глобалізація протягом останнього століття проникає і все більше укрощується у багатьох, навіть у більшості сферах економіки. Швидке поширення інформації, можливість віддаленого управління, доступ до ресурсів у різних куточках планети призвели до того, що економіка всієї Землі тісно переплетена незалежно навіть від того, які саме країни беруть участь у тих чи інших процесах.

Виробництво у Азії, керування компанією зі Сполучених Штатів Америки, управлінські консультанти з однієї країни Європи, координатори управління – з іншої, шляхи доставок через пів-світу – все це вже давно стало нормою для бізнесу.

Одним зі знакових виразів стосовно глобальної економіки є те, що компанії і особливо великі корпорації великою мірою конкурують вже не власне продукцією тієї чи іншої якості, а ефективністю ланцюгів постачання. Тут також можна додати, що у війні, розв'язаній росією проти України, учасниками якої в тій або іншій мірі нажаль нам доводиться бути, майбутня перемога України великою мірою забезпечується потужністю та ефективністю глобальних ланцюгів постачання, якими ми отримуємо зброю, боєприпаси, спорядження та інші важливі для нас ресурси.

Отже, глобальні ланцюги постачання стосуються більшості сфер життя людей, незалежно від того усвідомлюємо ми це, чи ні. Незалежно

від того, що ми купуємо і де хоча б якась частка з цього, або сировина, або інтелектуальний ресурс чи інформація пройшла до нас шлях довжиною в пів-світу (ще й трохи пройде після нас).

То що воно таке, глобальні ланцюги постачання? Коротко кажучи мова йде про переміщення будь яких матеріальних, інтелектуальних цінностей, інформаційні потоки, тощо. Частинами глобальних ланцюгів постачання є транспортні засоби, склади, порти, аеропорти, офіси задіяних компаній, земля, море, небо, електроенергія, інтернет, ресурси для виробництва цього всього, геніальні уми минулого, сьогодення та майбутнього, енергетичні ресурси, природні і так далі...

Функціонування глобальних ланцюгів постачання торкається практично всього на планеті, а відтак для них актуальними є безліч ризиків, які торкаються бізнесу та економіки.

Даний матеріал присвячено власне екологічним та репутаційним ризикам глобальних ланцюгів постачання. Глобальність процесів призводить до масштабного, також глобального впливу на екологію та оточуюче середовище.

Екологічний ризик – це ймовірність наслідків будь яких специфічних або випадкових, поступових або катастрофічних, природно-антропогенних змін природних об'єктів і факторів. Окрім того це ймовірність настання події, що має несприятливі наслідки для природи. Є різні причини виникнення екологічного ризику – спричинені явищами, які не підконтрольні людині, або навпаки – є результатом людської діяльності. Ігнорування екологічних ризиків за своєю природою схоже на злочин проти людства.

Найвагоміші екологічні ризики у глобальних ланцюгах постачання пов'язані з масштабними витратами природних ресурсів у вигляді ПММ, упакування, сировини для виробництва транспортних засобів, метали, тощо. Тут і забруднення водойм, повітря, землі, скороченні біологічної різноманітності планети. Кожен крок просування як інформації, так і матеріальних цінностей у глобальних ланцюгах постачання супроводжується ризиками та шкодою для оточуючого середовища.

Наявність ризику породжує потребу в якісному його оцінюванні та управлінні. Узагальнено до оцінювання ризиків входить вивчення сценаріїв можливих негативних впливів настання ризику, аналіз заходів попередження впливів на навколишнє середовище, розрахунок можливих збитків, розробка засобів зменшення таких збитків, система інформування державних органів та громадян про можливу небезпеку.

Світова економіка об'єднує різні континенти. І в той же час перенесення виробництв у менш заможні країни зі слабшими екологічними нормами та звичаями призводять до того, що і виробники,

і інші компанії – часточки глобальних ланцюгів постачання, нехтують турботою про екологію та природні ресурси задля досягнення більшої фінансової вигоди «тут і зараз». В той же час наявність глобального поширення інформації призвела до того, що споживачі з розвинутих країн, які вже розуміють і цінують турботу про навколишнє середовище, знають що саме відбувається у менш багатих країнах з екологією і протестують проти цього, в тому числі відмовою від продукції компаній, які безвідповідально ставляться до природи та природних ресурсів. Це, в свою чергу, породжує репутаційні ризики для таких компаній і вже зменшення продажів, а отже і заробітку.

Глобальний тренд ощадливого ставлення до навколишнього середовища породжує потреби компаній самостійно запроваджувати власну екологічну політику, а також обирати партнерів, які також таку політику запровадили для себе. В іншому випадку репутаційні ризики зводять економічний ефект роботи до мінімуму.

Активне просування України до світових практик ведення бізнесу, вступ до ВТО, постійна увага міжнародних інвесторів, вдале географічне положення остаточно підтверджують факт долучення вітчизняної економіки до глобального ринку. Учасники ринку активно розбудовують ланцюги постачання, вбудовуються у глобальні ланцюги постачання і вже беруть участь з покращенні ефективності таких ланцюгів. Також останніми роками (не враховуючи час війни в Україні) в українських компаніях все більше збільшується увага до тенденції соціальної відповідальності бізнесу.

Концепція СВБ все більше стає пов'язана із роботою з постачальниками і окремо – із глобальними логістичними операторами. Ідея соціальної відповідальності бізнесу не працює без врахування ризиків у глобальних ланцюгах постачання. Все це породжує поняття відповідального управління ланцюгами постачань.

За термінологією ООН, Відповідальне управління ланцюгами постачань – це управління екологічним, економічним і соціальним впливом та заохочення постачальників до впровадження практик відповідального управління впродовж усього життєвого циклу товарів і послуг.

Головні інструменти ВУЛП – кодекси етики, системи оцінки екологічного впливу діяльності компаній, політики відповідального управління компаній, тощо. Компанії – замовники послуг покладають на себе відповідальність та репутаційні ризики, які можуть виникнути з вини їх постачальників товарів та послуг. Компанії – постачальники ж в свою чергу оперують ідеєю, що замовник – це клієнт від якого залежить доля компанії і стають готовими до змін у власній політиці.

Побудова системи відповідального управління ланцюгами постачання на підприємстві вимагає відповідності наступним принципам: чітке управління, прозорість діяльності та довгостроковість підтримки. При запровадженні ВУЛП вибудовуються довгострокові відносини із постачальниками, які надають можливість створити довгострокову цінність всього ланцюга постачання. Для успіху втілення таке рішення повинно йти від вищого керівництва компанії із залученням всього середнього менеджменту.

Перші кроки компаній, залучених у глобальні ланцюги постачання, для запровадження філософії відповідального управління: оцінка масштабу власного впливу та загалом обсяг ланцюгів постачання, частиною яких є компанія, аналіз ризиків існуючого ланцюга постачання, підрахування зусиль, які необхідні для того, щоб покращити ситуацію, затвердження плану дій та відповідальних співробітників.

Екологічне управління в межах однієї організації ґрунтується на основі екологічної політики цієї організації. Екологічні ризики ГЛП в більшості випадків можливо розділити на прямі ризики для оточуючого середовища, які виникають через просування товарно-матеріальних цінностей ланцюгом, а також репутаційні ризики, пов'язані із втратою довіри клієнтів та відмовою купівлі продукції ними.

В екологічному управлінні існує також і державний вплив та регулювання, при цьому воно (принаймні в Україні) досить неефективне. Декларуючи і приймаючи на практиці власну екологічну політику, організація ліквідує формальність та адміністративний примус, що покращує ефективність та рівень досягнень в запровадженні власної екологічної політики.

Запровадження екологічної політики часто сприймається як дуже затратне та неефективне вкладання коштів. При цьому насправді економічний ефект може значно перевершити витрачені на екологію ресурси. Це може досягатись за рахунок того, що кінцевий споживач швидше надасть перевагу продукції та послугам відповідальної компанії, серед B2B відносин замовник, котрий турбується про власні репутаційні ризики також з більшою ймовірністю співпрацюватиме з відповідальною компанією. Крім того, екологічні та енергоощадні технології і їх залучення виводить компанію на новій рівень технологічного оснащення, що врешті решт надасть грошову перевагу в економії ресурсів.

Великі екологічні ризики глобальної економіки та глобальних ланцюгів постачання призвели до розвитку наукоємності та інтелектуального ресурсу у розвитку зелених технологій. І технології такі постійно покращуються. До прикладів вдалих зелених рішень в логістиці можливо привести складський комплекс Real Digital, який

отримав звання найекологічнішого у світі. У ньому реалізовані ідеї збору дощової води, інтелектуальне енергоефективне освітлення та кондиціонування, комплекс мір, що знижує витрати електроенергії на 50% у порівнянні із подібними комплексами, тощо. Електровантажівки та магістральні тягачі виробляються уже практично усіма провідними виробниками подібної техніки. І їх показники із року в рік покращуються. У світі знову використовуються вітрила. Вони займають мало місця на контейнеровозах та при цьому дозволяють економити 10–15% палива на рейсі (Tharsis), побудоване контейнеровоз Yara Birkeland, який визнано першим у світі з нульовими викидами парникових газів. Електричні вантажні літаки вже проходять останні стадії випробувань та скоро з'являться на маршрутах (модель Elise компанії Eviation), тощо.

Тож узагальнюючи можна стверджувати, що ГЛП є частиною людської діяльності, що продукує величезні екологічні ризики. Сучасний світ вимагає від компаній дотримання бережливого ставлення до екології, що підтверджується існуванням репутаційних ризиків, пов'язаних із дотриманням чи недотриманням компаніями екологічних стратегій розвитку. Потенціал зелених технологій є таким, що активно розвивається і в де постійно з'являються нові ідеї та засоби їх впровадження таким чином, щоб турбота про довкілля також була пов'язана і з економією коштів компанії.